

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

י"ל לוימיר רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנגיד הנכבד הר"ה ח' ר' אריה (לייבל) ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

פרשת במדבר - חג השבועות

סיון תשפ"ה | גיליון ע"א (שנה ב')

שערי תורה מבוא לחומש במדבר

פתח דבר

בעיני נמי 'לכם'

לפני שלושת אלפים שלוש מאות שלשים ושבע שנים, התרחש המאורע המכונן והכביר ביותר בהיסטוריה: ה' התגלה אלינו בני ישראל על הר סיני ונתן לנו את תורתו.

בכך ניתנה לנו האפשרות להחזיק בעץ החיים, ולהתרום מעל חיי השעה אל חיי הנצח, באמצעות לימוד וקיום והעברת התורה ומצוותיה לדורות עולם.

בחג השבועות בו מציינים את היום הגדול והעצום הזה - היום שהעניק לחיינו את התכלית והמשמעות - אין מצוות מיוחדות. ישנם מנהגים שונים כפי שתחזינה עיניכם בגילוינו זה, אבל הכל מודים שבעצרת - בעיני נמי 'לכם'.

לקראת האי יומא, חג מתן תורתנו, איזה 'לכם' נוכל לקחת לנו יותר מאשר חיבור יומימו, קבוע ונצחי, אל חי החיים, בדמות לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י, בהבנה, בעקביות וברצינות.

שהרי מעבר לחיוב ההלכתי הפשוט שמוטל על כל יהודי - ללמוד ולהבין את פרשת השבוע, הרי שהלימוד העקבי והיומיומי הוא בסופו של דבר מתנה יקרת ערך בעיקר לעצמך, מתנה שכל כולה תענוג צרוך, כפי שמעידים מאות ואפלים ממשותפי ונבחי "תורה שבכתב", שהחיבור הזה הופך ומרומם את כל החיים למעלות רמות ויקרות מאוד.

יתכן לומר בדרך דרש, שזהו הטמון בהלכה המפורסמת (אור"ח תכח, ד) "ולעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת".

תנאי קודם לתורה היא הענוה: "כיון שעושה אדם את עצמו כמדבר שהוא מופקר לכל - תורה

ניתנה לו במתנה" (נדרים נה:). קבלה החלטית של לימוד גם אם הוא מאמצע החומש - ללא תחושת ההישגיות והסיפוק הטבעי מן השלם - היא שתמתיק לנו את תורת החיים להופכה לשלנו.

מי יתן ונוכה לקבל את התורה באהבה, בשמחה, בשלמות, ובעיקר - בחיבור אמתי, קבוע וקיים.

שבת שלום ומבורך, חג מתן תורה שמח לנו ולכל בית ישראל.

מה בחומש:

בחודשיים הקרובים נזכה לעסוק בחומש הרביעי מבין חמשת חומשי התורה, אשר כשמו כן הוא 'חומש במדבר', בו אנו לומדים על 40 שנות המסע של בני ישראל במדבר, לאחר צאתם ממצרים וכהכנה לכניסתם לארץ ישראל. חומש זה נקרא גם בשם 'חומש הפקודים', על שם שני המפקדים (ספירת בני ישראל) המוזכרים בחומש זה, האחד בתחילתו, והשני בסופו בפרשת פנחס.

נושאי החומש:

חומש במדבר מחולק לשלושה נושאים מרכזיים:
א. קביעת סדרי ההנהגה במדבר: ספירת העם, צורת חנייתם במדבר סביב למשכן, סדרי הנסיעה, והטלת התפקידים על הכהנים והלוויים.

ב. קורות חייהם של ישראל במדבר: המסע הארוך במדבר, מארץ מצרים עד ערבות מואב. כמה מעשים בהם נכשלו כמו: המתאווים; הצרעת-מרים; המרגלים; המעפילים; המקושש; קרח ועדתו; מי מריבה; מעשה-שיטים. לצד ניסים שנעשו במדבר, אם בהצלחתם מפני קללות בלעם, ואם בניסים שנעשו להם לקראת כניסתם לארץ. כן נלמד בחומש זה על מות מרים ואהרן.

ג. ההכנה לקראת הכניסה לארץ: ספירת נוספת של ישראל; מלחמת נקמה במדין; מלחמת סיחון ועוג; בקשת בני גד ובני ראובן לנחלה מעבר לירדן; סדר חלוקת הארץ בגורל ועל פי הנשיאים.

מצוות בחומש:

מתוך תר"ג מצוות התורה, יש בכל חומש במדבר רק 52 מצוות, חלקם נהגו רק בזמן המקדש, וחלקם נוהגים גם בימינו, כגון: גזל הגר; פרשיות סוטה ונוזר; פסח שני; מנחת נסכים; קרבנות על עבודה זרה בשוגג; הפרשת חלה; מצות ציצית; פרה אדומה; קרבנות מוסף במועדים; דיני נדרים וערי מקלט.

נושאי הפרשיות:

פרשת במדבר:

ספירת ישראל | ספירת שבט לוי | דגלי המדבר | עבודת הלוויים | פדיון בכורים במדבר | כיסוי כלי הקודש בעת המסעות.

פרשת נשא:

עבודת בני גרשון ומררי | שילוח טמאים חוץ למחנה | חומש ואשם וגזל הגר | פרשת סוטה | פרשת נוזר | ברכת כהנים | מתנות לכהן | קרבנות הנשיאים | קול ה' באהל מועד.

פרשת בהעלותך:

הדלקת המנורה | טהרת ועבודת הלוויים | פסח שני | המסעות | החצוצרות | המתאוננים ועונשם | המתאווים | נבואת הוֹקנים | צרעת מרים.

פרשת שלח:

המרגלים | תפילת משה לביטול הגזירה | העונש על חטא המרגלים | המעפילים ועונשם | מנחת נסכים | הפרשת חלה | קרבן כפרה על עבודה זרה בשוגג | המקושש מצות ציצית.

פרשת קרח:

מחלוקת קרח ועדתו | מיתת מקריבי הקטורת | הבליעה באדמה | ציפוי המזבח | תלונות ישראל והמגיפה | עצירת המגיפה בקטורת | פריחת מטה אהרן | שמירת המקדש | מתנות כהונה | תרומות מעשר.

פרשת חוקת:

פרה אדומה | טהרה מטומאת מות | מיתת מרים | מי

מריבה | סירוב מלך אדום לתת מעבר בארצו | מיתת אהרן | מלחמת עמלק | נחשים השרפים | ניסי נחל ארנון | שירת הבאר | מלחמת סיחון ועוג.

פרשת בלק:

מואב ומדין קוראים לבלעם לקלל | פתיחת פי האתון | בקשת בלעם להקריב קרבנות | ברכות ותשבחות לישראל שיצאו מפי בלעם | נבואת אחרית הימים | גירוש בלעם לארצו | מעשה שיטים.

פרשת פנחס:

פנחס זוכה לכהונה כשכר על קנאותו | מצוות שנאת המדיינים | ספירת בני ישראל | סדר ירושת וחלוקת הארץ | בקשת בנות צלפחד | מינוי יהושע למנהיג ישראל | קרבן תמיד | קרבנות מוסף בשבתות ובמועדי השנה.

פרשת מטות:

דיני נדרים והתרתם | מלחמת מדין | חלוקת השלל בין הלוחמים ובין העם | דיני הגעלות וטבילת כלים | בקשת בני גד ובני ראובן לנחלה מעבר הירדן | התנאי עמהם לעבור חלוצים למלחמה.

פרשת מסעי:

רשימת המסעות במדבר | ציווי להוריש את הגוים ולאבד אלילים | גבולות ארץ ישראל | הנשיאים ממונים על חלוקת הארץ | ערים מיוחדות ללוויים | ערי מקלט לרוצח בשוגג | דין הרוצח במזיד | איסור נישואין בדור ההוא עם כן שבט אחר, משום הסבת נחלה.

אוצר כזה אתה חייב לשמור!

אחרי שבועות עמל ויגיעה בספר 'ויקרא' בהם רכשנו אוצר ידיעות בלום ויקר מפז
זה הזמן לחזור ולשנן את ספר ויקרא במלואו ולעמוד בכור המבחן על האוצר הבלום
למען יעמוד בלבבנו ימים רבים

מגוון המבחנים ושעשועי התורה
על כל ספר ויקרא פתוחים עד ליום שני פר' בהעלותך

מתן שכרה בצדה
עשרות זוכים על פרסים ומלגות יקרי ערך

הדרך שלך ויקרא!

אל תפספס את היסוד – הצטרף ללימוד יומי מתוק וקבוע בחומש ורש"י:

02.500.20.18
TS025002018@GMAIL.COM

גיליון שבועי עשיר בתוכן | גיוזלטר יומי מרתק | מערכת מבחנים יומיים ושבועיים | מערכת
שיעורים במגוון שפות וסגנונות | מדור 'תורתך שעשועי' | הגרלות ענק ומתן שכרה בצדה

מה
בפרשה:

נושאי
הפרשה:

פרשת במדבר עוסקת בתקופה שלאחר הקמת המשכן במדבר סיני, אז ציווה הקב"ה לספור ולמנות את בני ישראל ולחנות איש על דגלו סביב המשכן, על הלוויים הוטלו תפקידים בהקמת ופירוק המשכן.

ספירת ישראל • ספירת שבט לוי • דגלי המדבר • עבודת הלוויים • פדיון בכורים במדבר • כיסוי כלי הקודש בעת המסעות

א. ספירה

מתוך החיבה שמחבב הבורא את ישראל, הוא מונה אותם בכל שעה. גם לאחר הקמת המשכן, מצטווים משה ואהרן והנשיאים לספור כמה יהודים זכרים, בני עשרים ומעלה, יש בכל שבט. אדם שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר, נמנה בשבט אביו.

לאחר ספירת כל היהודים, מלבד שבט לוי, הגיע המספר הכולל לסך של 603,550.

ב. לויים

שבט לוי, לגיונו של מלכו של עולם, הממונה על נשיאת והקמת המשכן, לא נמנה עם כל ישראל, אלא בספירה נפרדת. הם לא נמנו מגיל עשרים ומעלה, אלא כבר מבן חודש ומעלה. המספר הכולל שלהם היה 22,000 לויים.

ג. דגלים

בני ישראל במדבר חנו בארבע מחנות בארבעה הצדדים סביב למשכן, שלשה שבטים בכל מחנה. בכל צד היה שבט אחד מתוך השלשה שנשא את הדגל המרכזי. בעת המסעות נסעו לפי סדר החנייה.

ד. עבודה

בפרשה נלמד על מינוי הכהנים לעבודה במשכן, ועל מינוי הלוויים לסייע להם בשמירת המשכן ונשיאת המשכן בעת המסעות. הלוויים הוקדשו לעבודה במקום הבכורים שנפסלו לעבודה בחטא העגל.

שבט לוי התחלק לשלשה בתי-אב: גרשון קהת ומררי. לכל בית-אב התמנה נשיא, וכל אחד קיבל חלק מסוים בעבודת

המשא. בני גרשון - נשאו את היריעות והקלעים ומיתריהם. בני קהת - נשאו את כלי הקודש, הארון, השלחן, המנורה, המזבחות, ושאר הכלים. בני מררי - נשאו את קרשי ועמודי המשכן, הברחים והאדנים.

ה. פדיון

22,000 בכורי ישראל במדבר נפדו על ידי הלוויים, ועוד 273 בכורים נפדו על ידי נתנית חמשת שקלים לאהרן ולבניו. ההכרעה מי נותן כסף ומי נפדה על ידי לוי נקבעה באמצעות הגרלה. כמו כן, בכורי בהמות הלוויים פדו את בכורי החמורים של ישראל.

ו. כיסוי

בעת המסעות היו הכהנים נכנסים תחילה למשכן לעטוף ולכסות את הכלים, ורק אחר כך באו בני קהת לשאת את הכלים, תוך זהירות שלא להתקרב לכלים קודם כיסויים.

מבט על פרשת נשא הבע"ט:

מה בפרשה: פרשת נשא, הפרשה הארוכה ביותר בתורה, עוסקת בכמה נושאים שונים שאינם קשורים זה לזה. החל ממצוות שנהגו לפי שעה רק במשכן במדבר, או רק בזמן המקדש, ועד מצוות הנהגות גם בימינו בכל יום ויום.

נושאי הפרשה: עבודת בני גרשון ומררי • שילוח טמאים חוץ למחנה • חומש ואשם וגול הגר • פרשת סוטה • פרשת נזיר • ברכת כהנים • מתנות כהונה • קרבנות הנשיאים • קול ה' באהל מועד

אין לך אדם שאין לו שעה

בתחילת פרשתנו כותב רש"י: 'מתוך חיתבן לפנינו מונה אותם כל שעה, כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנאן הנותרים. כשבא להשרות שכינתו עליהן מנאן. באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם'.

בדברי רש"י אלו יש לשאול שתי שאלות: א. לכאורה רש"י סותר עצמו, שפתח ואמר תחילה שמתוך חיתבן מונה אותם 'כל שעה', ומיד אחר כך מציין רש"י זמנים מיוחדים בהם מנה ה' את בני ישראל. ב. כידוע, לכל דבר שבמניין יש חשיבות מיוחדת, ואילו דבר שאינו חשוב אין סופרים ומונים אותו. ואם כן, איך נמנו כל ישראל יחד? האומנם כולם שוים וחשובים כאחד, הרי וודאי יש כאלו במדרגה גבוהה יותר ויש בעלי ערך נמוך יותר, וכיצד מנו את כולם יחד.

תשובה אחת ומאלפת לשתי השאלות ענה הרה"ק רבי יחזקאל מקוממיר זי"ע, על פי מה ששינו (אבות ד, ג) 'אל תהי בו לכל אדם שאין לך אדם שאין לו שעה'. לכל יהודי יש שעה בחייו שבו הוא חשוב לאין ערוך, ובשעה זו הוא היהודי החשוב ביותר. מטעם זה הקב"ה מונה את ישראל בכל שעה, ואין הכוונה שהוא מונה בכל שעה את כולם, אלא שבכל שעה הוא מונה את אותו יהודי שנמצא כעת בשעתו הטובה.

כך מיושבות להפליא שתי הקושיות. אכן הקב"ה מונה כל אדם רק בזמנים מיוחדים, דהיינו בשעות הטובות שלו, אך את זאת עושה הקב"ה בכל שעה, כלומר, שבכל שעה הוא מונה את אותם יהודים שנמצאים במיטבם, וממילא מתורצת גם הקושיא השנייה, כי אכן בשעה הטובה של כל יהודי, כל אחד חשוב במדרגה הגבוהה ביותר!

הביטוי של השראת השכינה

שאלה נוספת שואלים המפרשים על דברי רש"י שכתב: 'כשבא להשרות שכינתו עליהן מנאן, באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם'. ותמוה: הרי השראת השכינה היתה באחד בניסן, ומדוע המתין חודש שלם עד ראש חודש אייר כדי למנות אותם?

בעל 'תרומת הדשן' מיישב באופן נפלא, על פי המבואר בגמרא (ב"ב ח, א) שכדי להיחשב מיושבי העיר צריך האדם לדור בה לפחות שלושים יום. על כן, אף שהשראת השכינה כבר החלה באחד בניסן, אולם עדיין לא היה זה דובר קבוע. רק כעבור שלושים יום, באחד באייר, יכול הדבר להיחשב כקביעות של השראת השכינה, ולכן רק כעת מנה אותם!

אוצר התורה הולמים מתוך הפרשה

מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעַלָּה כָּל יֵצֵא צֶבֶא בְּיִשְׂרָאֵל (א, ג)

מאז שנעשה אדם בן עשרים שנה, ונענש גם בבית-דין של מעלה, עליו להיחלץ חושים ביתר שאת ללחום נגד יצרו, להיות בכלל 'כל יוצא צבא' במלחמת היצר. (הגה"ק רבי משה מפשעווארסק זי"ע)

וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד מִחֲנֵה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֶה (ב, יז)

באהל מועד עמדו הלוחות עם עשרת הדברות, ומטעם זה היה אהל מועד באמצע ארבע המחנות, לרמז שכל השבטים שווים בקרבתם אל התורה, ואין אחד קרוב יותר מיהודי אחר. לכן גם עומדת בימת הקריאה באמצע בית הכנסת, ללמד שכולם שווים בקרבה לתורה.

(הגה"ק בעל חפץ חיים זי"ע)

וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם וְחִיו וְלֹא יָמָתוּ (ד, יט)

אמרו חז"ל (ע"ז ב, ב) 'אין זאת אלא תורה, שנאמר וזאת התורה אשר שם משה'. וזה הרמז כאן: וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם - אם יעסקו בתורה הנקראת זאת, אזי וְחִיו וְלֹא יָמָתוּ! כדברי הגמרא (ר"ה יח, א) 'עסקו בתורה - וחיו'.

(הגה"ק רבי שלמה אמסלם זי"ע, ראב"ד מידלת במרוקו)

חיים של תורה מעלת וחשיבות לימוד חומש ורש"י

התחזקות בכל מצב

"כל ימיו של אותו צדיק, כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מתולדות אהרן זי"ע, בעל 'דברי אמונה', היה נזהר מאוד ללמוד חומש ורש"י בכל שבוע. פעם אמר: 'מה שמחזק אותי בכל מעמד שאני נמצא, זה הכל בזכות לימוד חומש ורש"י!'.

(זכרון צדיק, עמוד ל"ז)

הבלת התורה בפשוטו!

הצטרף ללגיונו של מלך, בקבלת התורה מאהבה
בלימוד יומי מתוק וקבוע של חומש עם פירוש רש"י הק'
ורכוש לעצמך קנין נצחי לחיי תורה

טישא השבוע:

הרבצת תורה

ואלה תולדות אהרן ומשה (במדבר ג, א) ואינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הפתוב פאילו ילדו (רש"י)

בדברי רש"י אלו למדנו את גודל מעלת וחשיבות הרבצת תורה. יהודי הוזכה ללמוד תורה ליהודי אחר, הוא זוכה בכך לבנות את נפש התלמיד וכביכול לייצר אותו מחדש עד שנחשב כאילו ילדו. לאור דברי רש"י אלו, אנו מבינים שלא לחינם ראו גדולי הדורות חשיבות רבה וערך עליון בעבודת הקודש של לימוד תורה עם תלמידיהם, כפי שנוכל ללמוד גם מהסיפורים דלהלן, על גודל התמסרותם למען הרבצת תורה.

שפתיו דולקות, והוא זועק את השיעור בקול אדיר וחזק.

בסיום השיעור ניגשו הבחורים ושאלו: ילמדנו רבינו, מדוע היה רבינו צריך לטרוח לצעוק את השיעור, הלא אנחנו בסך הכל שלשה בחורים, והיינו יכולים לשמוע גם בלחש. הרצינו פניו של ראש הישיבה שענה: 'וכי אתם חושבים שאני מוסר את לפיד התורה אליכם בלבד? אני מוסר את לפיד התורה אליכם, ואל בניכם, ואל נכדיכם, ואל צאצאי צאצאיכם, ואל תלמידי תלמידיכם עד סוף הדורות! אני צועק כדי שגם אלפי הצאצאים והתלמידים שלכם ישמעו!...' --

אחד מאותם בחורים, גדל למחנך מומחה ומסור, והיה אומר ססוד הצלחתו נעוץ באותם דברים ששמע מפי ראש הישיבה, כאשר בשעת הלימוד בכיתה הוא רואה בכל ילד את הפוטנציאל העתידי, של כל הצאצאים והתלמידים שעתידיים לצאת מכל ילד!

ללא הגבלה!

ביקש פעם כ"ק מרן האדמו"ר בעל ישועות-משה מוויז'ניץ ז"ע מאברך צעיר שישמש כר"מ בישיבה. האברך התנצל ואמר: רק לפני שנה התחתנתי ונכנסתי ללמוד בכולל, אני רוצה ללמוד כמה שנים בכולל, ולאחר מכן אחשוב על הרבצת תורה.

ענה לו בעל ישועות משה: בואו ונחשוב חשבון פשוט! הרי האדם לעצמו הוא מוגבל כמה הוא יכול ללמוד ולפעול. גם אם תלמד כל היום וכל הלילה במשך שבעים שנה, עדיין יש גבול כמה אתה יכול ללמוד ולפעול. אבל כאשר אתה מרביץ תורה לתלמידים הרי אין גבול למה שאתה יכול לפעול. הגע בעצמך! אתה מלמד תורה במשך השנים אלפי תלמידים, תלמידים אלו זוכים בהמשך ללמוד תורה לרבבות בניהם ולתלמידיהם, וכן נמשך הדבר דור אחר דור, והכל נוקף לזכותך! אתה ממשיך להפיץ רוחים של תלמידי-תלמידים, ופירות-פירותיהם ללא הגבלה!

שיעור או כסף?...

בכל שבוע בליל שישי, רגיל היה הגה"ק רבי שמואל דוד הלוי אונגאר ז"ע, אב"ד נייטרא, למסור לפני בחורי ישיבתו שיעור בחומש עם פירוש רש"י. פעם אחת כששהה בווינה בירת אוסטריה, ביקר בבית אחד מעשירי העיר, וסח לו על כך שישבתו בנייטרא שרויה במצב דחוק מאד. הציע לו האיש: 'אם כבודו יישאר לשבות אצלנו בשבת הקרובה, אתן סכום עצום לטובת הישיבה!'

סירב רבה של נייטרא להצעה זו בתוקף, באומרו שהוא מוכרח לשוב לביתו ולישיבתו כדי שלא להחסיר את השיעור הקבוע בחומש רש"י בליל שישי.

השתומם האיש ושאל: 'וכי אין כדאי לבטל פעם אחת את השיעור בעבור סכום עצום כזה?!'. ענה לו הרב מנייטרא: 'פליאה לי על דבריך! הרי עבור מי ולשם מה אני זקוק לכסף? רק בשביל הלימוד עם הבחורים בישיבה! אם כן, כיצד אתה רוצה שאהפוך את היוצרות ואבטל את השיעור לתלמידים בשביל הכסף?!...'

למה אני צועק?

באחד הימים התחוללה סופת שלגים כבדה באמריקה והטמפרטורות עמדו על מינוס עשרים מעלות. הרחובות היו שוממים, וגם בישיבת 'תורה ודעת' נשארו כל הבחורים סגורים בפנימייה שהיתה במרחק מהישיבה. כעבור זמן מה הרהרו לעצמם שלשה בחורים: הרי ראש הישיבה, הגאון רבי שלמה היימן ז"ע, אמור למסור היום 'שיעור-כללי', הבה נלך לישיבה, אולי הוא עומד ומוסר את השיעור. כשהגיעו להיכל הישיבה מצאו היכל ריק. הם היו התלמידים היחידים מכל מאות בחורי הישיבה.

כעבור כמה דקות נכנס ראש הישיבה, רבי שלמה היימן, אל היכל הישיבה, ניגש אל הסטנדר והחל למסור את שיעורו כאילו הוא עומד בפני מאות בחורים. פניו בוערים כלפידים,

הכרת והבנת מושג בתורה

לב דעת

דגלי מדבר

כאשר חנו ישראל במדבר סביב למשכן, התנוסס במקום החנייה של כל שבט דגל עשוי בד משי (תרגום יונתן ב, ג) צבוע כדוגמת גוון האבן של שבט זה בחושן (רש"י ב, ב). בנוסף, היו מצוירות דמויות על ארבעת הדגלים המרכזיים, בדגל יהודה - דמות אריה, בדגל ראובן - דמות אדם, בדגל אפרים - שור, ובדגל דן - נשר (אבן עזרא). עוד מובא במדרש, שהיו רשומות על הדגלים אותיות האבות הקדושים. בדגל יהודה - האותיות 'איו' (ראשי תיבות אברהם יצחק יעקב). בדגל ראובן - האותיות 'בצ' (האותיות השניות של האבות). בדגל אפרים - 'רח'ק' (האותיות השלישיות של האבות). בדגל דן - 'מק'ב' (האותיות הרביעיות של האבות). בש"ך על התורה כתב, שבארבעת הדגלים היו כתובים ארבע אותיות שם ה'ה"ה, אות אחת לכל דגל.

הבנת מילה אחת בתורה

ועיניים ראות

מזלג

כל דרך בן שנתיים יודע שכשמוכרים כלי הנקרא 'מזלג', מתכוונים לכלי-אכילה בעל שלש או ארבע שיניים הננעץ בבשר או כל מאכל אחר. אולם על הפסוק בפרשתנו (במדבר ד, יד) **אֵת הַמִּזְלָגֹת**, מפרש רש"י: **'צנוריות של נחשת שבהן מכין באברים שעל המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר'**. כך אנו מוצאים בפירוש רש"י בפרק אלו מציאות (ב"מ כד, א): **'צנוריות - מזלגות קטנים שטוות בו זהב'**. למדנו אם כן, שהמזלג הוא 'צנור מתכת', בעל חוד אחד בראשו (ראה תמונת המחשה בחומש 'רש"י כפשוטו'), והוא משמש להפיכת בשר צלוי על האש, או לצורך טוויית חוטי זהב [אמנם ראה בפירוש רש"י בספר שמואל (א' יג, כא) שכתב שהכלי הקרוי 'קלשון' הוא מזלג עשוי כמין עתר ולו שלש שיניים, וכונתו שסתם מזלג הוא בעל ראש אחד, וקלשון הוא סוג מזלג שונה בעל שלש ראשים].

ואנשים רשומות בלזי רש"י הק' בדקדוק ראשון

על-יד

את העלווים ניתן להשיג בדוכן הספרים של י. בלוי הנמצא על יד בית הכנסת - כל הקורא ידיעה זו מבין שכשאומרים 'על-יד' לא מתכוונים שהדוכן נמצא על הידיים של בית הכנסת שכמובן אין לו ידיים, אלא הכוונה מלשון: אצל ה.../ סמוך ל.../ קרוב ל... רש"י בפרשתנו (ב, יז), וכן בפרשת שמות (ב, ה) מבאר את משמעות הלשון, שאף שאין הכוונה ליד כפשוטו, אך מדובר בביטוי מושאל מלשון יד, שכשם שיד האדם סמוכה לו, כך כל דבר הסמוך לאדם נקרא על ידו.

אולם רש"י בפרשתנו מוסיף חידוש בדקדוק הלשון, שהביטוי 'על יד' אינו משמש רק מלשון מקום 'סמוך', אלא גם המקום עצמו בו נמצא האדם, ניתן לכנות בכינוי 'על יד', כמו שנאמר **'פן יסעו איש על ידו'**, דהיינו איש על מקומו. זאת משום שמקום בו האדם נמצא הוא כמובן קרוב וסמוך אליו.

חכמת התורה

אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

ביעף, לפיכך נחוץ מאד לנצל את הזמן ללימוד התורה ולקיום מצוות...

מי במזרח?

ויעשו בני ישראל פֶּלַח אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֵת מֹשֶׁה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָסְעוּ (במדבר ב, לד)

מה החידוש שבני ישראל חנו לדגליהם? אלא ביאר הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל: כוונת הכתוב ללמדנו, שהם לא התקוטטו מי יחנה במזרח ומי במערב, מי בצפון ומי בדרום, כפי שמצוי לפעמים תרעומות מסוג זה בבתי כנסיות, אלא כולם חנו לדגליהם ככל אשר ציווה ה'.

וכבר מסופר בפי המגידים על בית הכנסת אחד של עמי הארץ שכל המתפללים רצו לישב דווקא אצל כותל המזרח ולעלות לתורה רק בעליית שישי. מה עשה הגבאי בפיקחותו? הלך ותלה על ארבעת כותלי בית המדרש שלט עליו כתוב 'מזרח', כך כל הכתלים הפכו להיות כותל המזרח... גם בכל עליה שהיה קורא לעלות לתורה, היה אומר לכל אחד יעמוד פלוני בן פלוני 'שישי', כך הפכו כל העליות לעליית שישי...

רמז למתן תורה

וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְבְּוּ בְּשֵׁמֹת (במדבר א, יז)

רמז נפלא מאד כותב בספר 'פעתור ופרח': רק בשני מקומות יחידים בתורה יש פסוק אשר בסופי התיבות נרמזו המילים 'מתן תורה'. האחד, כאן בפרשת במדבר ויקח משה ואהרן את 'האנשים' האלה: אשר' נקבו' בשמות'. והשני, בפרשת יתרו (שמות יט, יז) ויוצא משה את העם לקראת 'האלוקים' מן 'המחנה' ויטיצבו' בתחתית' ההר'. וראה זה פלא, שפרשת במדבר נקראת בערב חג מתן תורה, ופרשת יתרו בה כתובה פרשת מתן תורה עצמה!

השנים עוברות...

וַשָּׁנִים יִסְעוּ (במדבר ב, טז)

בדרך מליצה דרשו צדיקים פסוק זה: אל תקרא וַשָּׁנִים יסעו, אלא וַשָּׁנִים יסעו, תן אל לבך ששנות האדם נוסעות וחולפות

הנשיאים במדבר – מבט מסקר על חייהם ופועלם

חלוקת הארץ

משימה גורלית נוספת אשר הוטלה על הנשיאים, הוא תפקיד חלוקת הארץ לכל שבט, כמבואר בפרשת מסעי (לד, יז): 'ונשיא אחד נשיא אחד ממשטה תקחו לנחול את הארץ'. הנשיאים היו שלוחים מטעם כל אנשי השבט לקחת חלק בארץ ישראל, וכדברי רש"י: 'כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשבטו, ומחלק נחלת השבט למשפחות ולגברים, ובורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאו שלוחים'.

בפרשת המן

מקום נוסף בו מוזכרת פעולתם של הנשיאים, הוא בפרשת בשלח (שמות טז, כב) ויהי ביום השישי לקטו לחם משנה שני עומר לאחד ויבואו כל נשיאי העדה ויגידו למשה, ואז אמר משה לנשיאים: 'הוא אשר דיבר ה' שבתון שבת קודש לה' מחר, וגו'.

ראשי הצבא?

חידוש אחר כתב האברבנאל בתחילת פרשתנו, וז"ל: 'שהיו הנשיאים ההם שרי אלפים הממונים על הלוחמים. וכן תמצא במלחמת מדין ששרי האלפים היו שם הממונים על הלוחמים כולם'.

אך לכאורה דבריו פלא גדול. שהרי מקרא כתוב שם (לא, יג) כאשר חזרו ישראל ממלחמת מדין: 'ויצאו משה ואלעזר הכהן וכל נשיאי העדה לקראתם אל מחוץ למחנה, ויקצוף משה על פקודי החיל שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה, הרי מפורש בכתוב שהנשיאים לא יצאו למלחמה, אלא אחרי המלחמה יצאו עם משה ואלעזר לקראת שרי האלפים, וצ"ע.

הנשיאים היו המרגלים?

בתחילת פרשת שלח אנו לומדים את הפסוק (יג, ב) 'איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם וגו' כולם אנשים ראשי בני ישראל המה'. בפשטות משמע שהנשיאים הם היו המרגלים. אולם כבר כתב שם הרשב"ם שאין הכוונה לנשיאים, אלא הכוונה שמי 'שנשא לבו' אותו לרגל את הארץ. ואילו בחזקוני שם פירש באופן אחר את הכתוב 'כל נשיא בהם', שכל נשיא יבחר איש אחד משבטו לרגל את הארץ, אבל הנשיאים עצמם לא היו המרגלים.

שלש רשימות

לסיום, יש לציין שאנו מוצאים בתורה שלש פעמים רשימה של שמות הנשיאים, וכל פעם הוזכרו שמות אחרים: [א.] בתחילת פרשת במדבר מפורטים שמות הנשיאים, ורשימה זו מופיעה גם בקרבנות הנשיאים בפרשת נשא. [ב.] רשימה אחרת ושווה של שמות הנשיאים, מוזכרת בפרשת מסעי בחלוקת הנחלות בארץ. וצריך עיון אימתי הוחלפו הנשיאים הראשונים ונתנום נשיאים אחרים תחתיהם. [ג.] רשימה שלישית של שמות נשיאים כתובה בפרשת המרגלים, אך כאמור אין קשר בין המרגלים לנשיאים.

חומש במדבר נפתח ברשימת נשיאי ישראל, נשיא אחד לכל שבט. את הנשיאים נגלה פעמים רבות במרחבי חומש במדבר, כל פעם בהקשר אחר ובתפקיד אחר. ננסה אפוא לשרטט תמונה ביוגרפית תמציתית על חייהם ופועלם של הנשיאים.

יועצים חכמים ונבונים

בתחילת פרשתנו כותב רש"י (פסוק טז): 'אלה קראו העדה - הנקראים לכל דבר שבקדושה', ע"כ. רש"י אמנם לא מפרש לאיזה צורך נקראו לכל דבר שבקדושה, אולם הרא"ם מרחיב ומסביר: 'קוראים העם את ראשיהם שיתנו עצה ותיקון לכל הצרכים להם, מפני שהם חכמים ונבונים, אנשי חכמה ותבונה, וזהו פירוש "הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה", שהם הראשים הגדולים על העדה להתנהג בעצתם'.

בפרשת בשלח (שמות טז, כב) אנו מוצאים שהנשיאים באו לומר למשה ביום שישי שהם לקטו לחם משנה, ומשה מסר להם את מצות השבת, שעליהם לאפות מיום שישי לשבת.

לצד תפקידם כיועצים, קיבלו הנשיאים תפקיד נוסף בפרשתנו, כאשר ציווה הקב"ה למשה לספור את כל ישראל, עמד כל נשיא אצל שבטו ומנה יחד עם משה את השבט. כך נאמר בפרשת נשא (ו, ב) 'הם העומדים על הפקודים', כלומר, שהם התייצבו בשעת ספירת ישראל.

שוטרים במצרים

ידיעה נוספת על קורות חייהם של הנשיאים כותב רש"י שם בפרשת נשא: 'שהיו שוטרים עליהם במצרים והיו מוכים עליהם, שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו'. הם העומדים על הפקודים - שעמדו עם משה ואהרן כשמונו את ישראל, ע"כ. לזמנו אם כן, ששנים עשר הנשיאים המוזכרים בפרשתנו שספרו את ישראל, הם היו השוטרים המוכים במצרים [אולם בפרשת בהעלותך (במדבר יא, טז, וברש"י) אנו מוצאים שהשוטרים המוכים הם היו השבעים זקנים, ואין זו סתירה, כי הם היו גם הנשיאים וגם הזקנים].

התועדות

לאור המובא שהנשיאים היו מייצגים עצה נבונה בכל דבר שבקדושה, מובן הכתוב בפרשת בהעלותך (י, ד) 'ואם באחת יתקעו ונועדו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל'. ויש להבין, לאיזו מטרה היו צריכים הנשיאים להתוועד יחדיו? אלא שהיו באים לטכס עצה לצרכי ישראל.

מושבי מים

עוד ענין שהנשיאים פעלו עבור בני ישראל, אנו מגלים ברש"י בפרשת חוקת על הכתוב (כא, כ) 'באר חפרו שרים כרוה נדיבי עם במחוקק במשענתם', וז"ל: 'כל נשיא ונשיא, כשהיו חונים, נוטל מקלו ומושך אצל דגלו ומחנהו, ומי הבאר נמשכין דרך אותו סימן ובאין לפני חניית כל שבט ושבט'.

אמירת קדיש אחר פטירת רב

בפרשת השבוע נאמר (במדבר ג, א) וְאֵלֶּה תוֹלְדֹת אֶהֱרֹן וּמִלֵּשָׁה וְגו', ורש"י כותב: 'זאינו מזכיר אלא בני אהרן, ונקראו תולדות משה, לפי שלמדן תורה. מלמד שכל המלמד את בן חבירו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו'. להלן נראה שלדברים אלו, יש גם השלכות הלכתיות למעשה.

סופר, דהוה כבן על אביו. ובקצה המטה על מטה-אפרים (דיני קדיש, שער ד, סק"א) מביא שכך נהגו עוד כמה גדולים.

פשרה עם האבלים

ברם, כותב החיי אדם (תוספות חיים, כלל ל"ב, דיני קדיש, קונטרס אחרון סק"ב) שפשוט שאין לתלמיד זכות לומר קדיש על רבו במקום שאר אבלים, כאשר נהוג שרק אדם אחד אומר קדיש. ואם רבו מת בלי בנים שיאמרו קדיש, אזי יעשה התלמיד פשרה עם שאר האבלים, כי גם הוא נחשב בן אצל רבו, כי כל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו.

תלמיד כבן

הרמ"א כותב בשלחן ערוך (יו"ד סי' שע"ו, ד): 'זנהגו לומר קדיש על האם, אף על פי שהאב חי עדיין, אינו בידו למחות לבנו שלא יאמר קדיש על אמו'. מוסיף וכותב שם בעל 'בית לחם יהודה' (הנדפס בשלחן ערוך) בשם המגן-אברהם, שתלמיד יכול לומר קדיש על רבו מובהק, כי התלמיד נחשב כבן.

כמה גדולים

כך מביא בשו"ת לבושי מרדכי (יו"ד, תניינא, סי' קלב) שהגאון בעל 'לקוטי חבר בן חיים' נהג לומר קדיש למען רבו המובהק מרן החתם

תלמיד יכול לומר קדיש אחר פטירת רבו מובהק, אבל לא במקום שאר אבלים האומרים קדיש על אבותיהם. ואם רבו מת בלי בנים, יעשה התלמיד פשרה עם שאר האבלים כי גם הוא נחשב בן כלפי רבו שלמדו תורה.

הלכה למעשה

התורה וההפטרה ביאור שייכות ההפטרה לפרשת השבוע

החוט המקשר: מספר בני ישראל

לישראל, כשהנביא ממשיל את הקשר בין ישראל להקב"ה כקשר אירוסין בין איש לאשתו, ונסת ישראל בחטאיהם נמשלים כאשה שעזבה את בעלה. אולם הוא פותח בדברי נחמה שבאחרית הימים יהיו ישראל רבים כחול הים, והוא גם מסיים בדברי נחמה שכאשר ישובו בתשובה ישוב ה' לקרב אותם בחסד וברחמים כקשר אירוסין שלא ימוט לעולם.

פרשת במדבר פותחת במניין בני ישראל במדבר לבית אבותם, וכאן עובר החוט המקשר בין פרשתנו לבין ההפטרה שמפטירים השבוע בספר הושע (פרק ב' מפסוק א' עד אחרי פסוק כ"ב) הפותחת בפסוק 'זהה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר'.

הפטרה זו באופן כללי עוסקת בתוכחה קשה

עומקה של תורה עומק וניין בדברי רש"י בפרשת השבוע

מה בא רש"י לחסוף?

'ויקח משה ואהרן את האנשים האלה בלבד', אבל אחרי שהאריך לומר: 'את האנשים האלה אשר נקבו בשמות', היה עולה על הדעת שהאנשים האלה אינם השנים עשר נשיאים הכתובים למעלה, ונפרש 'אשר נקבו בשמות' היינו שניקבו במקום אחר, לפיכך הוצרך רש"י לפרש שהאנשים האלה הם השנים עשר נשיאים האמורים למעלה אשר נקבו כאן בשמות.

נגלל נשיאותם

ואילו המהר"ל בגור אריה מבאר, שמלשון הכתוב כאן 'את האנשים האלה' משמע סתם אנשים, ולא נלקחו בגלל היותם נשיאים, וזאת בא רש"י לשלול, שבוודאי מפני נשיאותם לקח אותם משה, כי אם לא כן, מה השתנו הם משאר האנשים. לכך פירש רש"י: 'שנים עשר נשיאים הללו', פירוש, מפני נשיאותם לקח אותם.

על הכתוב בפרשת השבוע (במדבר א, יז) וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְשֵׁמֹת, כותב רש"י: 'האנשים האלה - את שנים עשר נשיאים הללו. אשר נקבו - לו כאן בשמות'.

אינו נכנס באוניה

כל מפרשי רש"י תמהים ומשתוממים: מה בא רש"י לחדש כאן, ומה הוסיף יותר מהמפורש בפסוק. וכבר כתב בעל 'ספר הזכרון' על רש"י: 'לא ידעתי טעם למה שפירש כאן הרב ז"ל, וכל מה ששמעתי או ראיתי כתוב בו אינו נכנס באוניה וכו', ולא דבר ריק הוא, ואם ריק הוא - ממני'.

הנה כי כן, נציג כאן שני פירושים מתוך רבים שכתבו המפרשים:

לא אנשים אחרים

הרא"ם מבאר, שלכאורה היה הכתוב צריך לומר בקיצור 'ויקח אותם משה ואהרן', או

וגילו ברעדה

יריעה מרגשת ומרנינה אודות מעמד קבלת התורה
במדבר סיני מתוך שמחה של מצוה בשיר וקול זמרה

"וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּהֵיָה הַבֹּקֶר וַיְהִי קֶלֶת וּבָרָקִים וַעֲנָן כָּבֵד עַל הָהָר וְקוֹל שֹׁפָר חָזָק
מְאֹד וַיַּחֲדָר כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּפִתְחָהּ... וַיַּחֲדָר כָּל הָהָר מְאֹד... וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ
וַחֲזָק מְאֹד מִשֵּׁה יִדְבֵּר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל..."
הרב נח רובינשטיין

בפסוקי התורה ומדרשי חז"ל אותם מכירים כולנו, מתואר מעמד קבלת התורה בהר סיני עם ביטויים המבטאים את חרדת כל העם אשר במחנה, ואת המורא הגדול והפחד אשר אפף באותה העת את העולם כולו אשר חל מפני נותן התורה ברוך הוא וכל בריות בראשית חרדו ממנו בהיגלות מלכו של עולם על הר סיני בהוד קולו ודברות קדשו מלהבות אש.

ברם, מפתיע לגלות במקורות נוספים והמדרשי חז"ל, שחרדת הקודש אשר אפפה את מעמד קבלת התורה, משולבת היתה בשירה ובזמרה, בריקודים ומחולות, ואפילו בכלי זמר רבים שניצחו על הנגינות, ביטוי מושלם של "וגילו ברעדה!".
על כך, עם שלל גילויים מפעיימים ומרנינים כל לב, בלקט האמרים המרתק שלפנינו:

רואים את הקולות – כינורות ונבלים

רבנו אלעזר מגרמייזא, בעל ספר הרוקח ומגדולי חכמי אשכנז בתקופת הראשונים, בפירושו לסידור התפילה (פסוקי 'שופרות' במוסף לראש השנה) מרחיב בדברים על הפסוק 'וכל העם רואים את הקולות', וזה לשונו: 'כולם ראו זה הפלא, אנשים ונשים וטף ראו את הרעמים ממש, את הקולות גם הברקים, ואת הלפידים גם להבות אש, וגם מפיו גחלי אש, ואת קול השופר וגם קול כנורות ונבלים של מלאכים!'.

ואת הלפידים – הנגינים

דברים דומים נאמרו גם בזהר הקדוש (רעיא מהימנא, פרשת פנחס, דף רכט, ב) בתרגום ללשון הקודש: 'ואת הלפידים – שהיו יוצאים בדיבור של החיות בכמה מיני ניגונים לפני מלך העולם'.

שרפים ואופנים בשירה וזמרה

נפלאים הם הדברים שכתב המקובל האלוף רבי ישראל נאג'ארא ז"ע, מתלמידי האריז"ל, בנוסח "שטר התנאים" שתיקן לקרוא בחג השבועות, והוא כמין שטר תנאים בין כנסת ישראל להקב"ה, ובין הדברים נאמר: "והבדחנים המה מלאכי השרת ידוון ידוון במזמוטי חתן וכלה (=מיני שחוק שמשחקים לפני חתן וכלה, רש"י חגיגה יד, ב), והכלי זמר – נעימות הגלגלים ושרפים ואופנים בשירה וזמרה! ---".

במשוש חתן על כלה

ההקשר בין מעמד קבלת התורה לכל חתונה יהודית, מופיעה בספרי הקדמונים, ובמיוחד ידועים דברי הספר תשב"ץ קטן (סימן תסו) הכותב: 'נקוט האי כללא בידך, כל המנהגים של חתן ושל כלה אנו למדין ממתן תורה, שה' היה מראה עצמו כחתן נגד כלה שהם ישראל', עכ"ל. בספרי האחרונים מציינים שגם הבאת כלי זמר לכל חתונה באה להזכיר את כלי הזמר שהיו במעמד קבלת התורה.

המלאכים המרקדים

ברוח דברים אלו אנו מוצאים דברים מחודשים בדברי קדשו של הרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע (שיחות הר"ן אות פו) שאמר שכל חתונה היא בבחינת הר

זמר, כמפורש במחזור ויטרי (סימן שב) ובארחות חיים (הלכות קידושין): 'מלאכיא שושבינין, ומשה בר גנון בפנטסרין' [פירוש, המלאכים היו שושבינים ומשה רבינו היה מנגן בכלי זמר!].

מחר סיני לבית המקדש

תגלית מעניינת מגלה לנו המקובל האלוף רבי נפתלי הירץ בכרך זצוק"ל מפרנקפורט, מתלמידי האריה"ק, בספרו עמק המלך (הקדמה שלישית פרק יא, משנה ט) שבהר סיני ניתנו למשה רבינו אלף כינורות ושבעת אלפים נבלים אשר נמסרו אחר כך לדוד המלך עבור שירת הלוויים בבית המקדש!

ניגוני הר סיני

גילוי נשגב בדומה לכך מעיד הגאון רבי ישראל משקלוב זי"ע בהקדמת ספרו פאת השולחן, שרבינו הגר"א מווילנא זי"ע אמר שכמה ניגונים הביא משה רבינו ע"ה מחר סיני!

בהתייחסותו לנעימות התפילה של הימים הנוראים, כותב בספה"ק תולדות יעקב יוסף (סוף פרשת כי תצא) וזל"ק: "המוסר השייך למתפללין בימים נוראים, ששגור בפייהם לומר שגם הניגון הוא מסיני, לכן אין לשנותו".

מסורת זו מובאת גם בספר מנהגי ווירמייזא (בהקדמה) "שכמה ניגונים היו לקדמונים לחוק כמו שהן, מתוקנים ממשה רבינו ע"ה, כמו הלכה למשה מסיני, שנאמר יעננו בקול".

24 נעימות מסיני

רבה של ווערבו אשר בהונגריה, הגאון רבי יצחק וייס זצ"ל, בספרו שו"ת שיח יצחק (סימן עג) מתייחס לנעימה אשר מקובל בידי הכהנים להנעים בעת ברכת כהנים בחגים, והוא כותב "מקובל הוא לכהנים איש מפי איש ומסתמא מקובל גם ניגון זה מסיני!".

בבתי התלמוד של יהודי תימן היה נהוג ללמוד כל מקצוע בתורה במנגינה אחרת, ניגון מיוחד לתורה וניגון נפרד לנביאים; נעימה אחת לגמרא ונעימה אחרת למשניות, וכך היו בידם עשרים וארבע סוגי נעימות של לימוד, על כך כותב אחד מרבני עדת תימן (ספר יורה חטאים, פ"ה אות ח) "ומסורת בידם מאבותם איש מפי איש שנעימות הללו ניתנו למשה בסיני!"

סיני, וגם סולמו של יעקב אבינו רומז להר סיני, שכן 'סלם' עולה בגימטריא 'סיני', ובסולם נאמר 'והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו', לרמז על המלאכים שרקדו בעת קבלת התורה, כי כן דרך הרוקד שגופו עולה ויורד, ובכל חתונה רוקדים כדוגמת ריקודי המלאכים בהר סיני.

ריקוד ההרים והשמים

"עליונים ששו ותחתונים עלו בקבלת תורה מסיני" - נאמרו בפיוט (מוסף ליום א' של שבועות). הבריאה כולה, השמים והארץ, הצטרפו לריקודי שמחה בשעת קבלת התורה, כפי שדרשו בגמרא (פסחים קיח, א) שהפסוק (תהלים קיד, ד) 'ההרים רקדו כאלים' התקיים בשעת מתן תורה. בפירוש רמב"ן (שמות כ, טו) מבהיר שכשם שתחילת הפסוק 'הים ראה וינס' התקיים כפשוטו ממש ולא בדרך משל, כך גם ההרים רקדו ממש ולא רק בדרך משל!!!...

גם בפיוטים לחג השבועות שמחזור ויטרי (סימן רפו, וסימן שב) מזכיר בין השאר: "ארעא רקדא, שמיא זמרו" [=הארץ רקדה והשמים זימרו]...

עשרה דברות של שמחה

לא רק המלאכים רקדו ושוררו, אלא גם "בעלי השמחה" הלא הם בני ישראל היו מזמרים בשמחה רבה, כפי שדרשו במדרש (שמות רבה, כט, ט, על פי פירוש עץ יוסף) את הפסוק (תהלים צב, ד) 'עלי עשור' - רומז על עשרת הדברות, 'ועלי נבל' - שקיבלו את הדברות מתוך שמחה ושירים וכלי זמר, שמשולבים היו עם הפחד והמורא, כאמור 'וגילו ברעדה'.

ניגוני משה

חידוש מרעיש אנו לומדים מתוך דרשת הגמרא (ערכין יא, א), שם דרשו על הפסוק 'משה ידבר והאלקים יעננו בקול' - על עסקי קול, ופירושו המפורשים (רש"י, ורבנו גרשום) שמאחר ומשה רבינו היה לוי, ציוה לו הקב"ה למשה שישורר בעת מתן תורה, ואחרי שהוא פתח בשירה ענה לו הקב"ה בקול את עשרת הדברות! וכך כתב באור החיים הקדוש על פסוק זה: "שהיה משה מדבר לפני ה' דברי שיר ושבח כמקבל פני מלך הגדול ברוך הוא".

לא רק בפיו היה משה רבינו משורר, אלא גם בכלי

לקראת חג מתן תורתנו, יצאנו ללקוט שושנים בערוגות הבושם של קהילות הקודש מקדמת דנא, ולהתחקות אחר מנהגי ישראל קדושים בכל תפוצותיהם לאורך הדורות, ביום חג מתן תורתנו

לפניכם, צרור מנהגים מופלאים אשר יסודם בהררי קודש מכבשונם של גדולי ומצוקי ארץ ואשר מביעים את הקשר העמוק והחיבה העצומה שחשים בני ישראל בכל עת מצוא אל התורה הקדושה - משוש חייהם והמיית לבבם, בעודם מעטרים את יום מתן תורה בשלל הנהגות קודש מופלאים המבטאים את האהבה העזה של ישראל קדושים לתורתנו הקדושה / הרב בנימין המאירי

שלפני השבועות היו שורים שושנים בתוך קערות מים, עד שהמים היו מקבלים ריח נפלא של שושנים, ובחג השבועות היו מזלפים על כל המתפללים מי השושנים (וכן נוהגים בימינו בכמה מקהילות ספרד), וזאת זכר למה שמוכא (שבת פח ב) שבשעה שבני ישראל קיבלו את התורה ושמעו מפי הגבורה את הדיבור הראשון אנכי ה' יצאה נשמתך, והוריד הקב"ה טל שעתיד להחיות בו המתים והחיה אותם, וזכר לאותו טל שירד בזמן קבלת התורה מזלפים בחג השבועות מי שושנים (הובא בזיו המנהגים, ואוצר המנהגים).

לוחית לנצח

נהוג היה בקרב הקהילה היהודית במרוקו, שביום אסרו- חג השבועות היו אוספים כל הדברים הטעונים גניזה, גלינות מספרי דפוס וכדו', והניחו אותם בשקים וכדי חרס, והוליכו אותם בלוייה רבתית לקבורה בבית החיים בפרסום ובעם רב, באמירת פיוטים ושירים בתופים ובמחולות (הובא בספר נהגו העם, ובספר נתיבות המערב).

ניירות על החלונות בצורה של חיות וברמות

בכמה קהילות קדומות היה נהוג, [וכן נשמר מנהג זה בימינו בחצר הקודש צאנז], שלקראת חג השבועות מכינים ניירות חתוכים בצורה של סוסים או שאר חיות או צורות בתיים, או צורות של שושנים, והדביקו אותם על החלונות לכבוד חג השבועות, וניירות אלו מכונים בשם "רייזעלעך". מנהג זה ה' נהוג בעיר צאנז ובעיר הגלילות סביבות', וגם בכמה ערים מאזור בוקאווינא.

הרה"ק בעל 'שפע חיים' מצאנו זי"ע אמר הרבה טעמים ורמזים במנהג זה. וכן בספר אוהב שלום הביא מפי כ"ק אדמו"ר מבאבוב זצ"ל "שעל החלונות של ביהכנ"ס היו מציינים תמונות אנשים ורכי סוסים לרמז על רכב אלקים רבתים (תהלים ס"ח) המדבר מענין קבלת התורה, עכ"ל. וראה גם בדברות קדשו של הרה"ק ר' מרדכי יוסף מאזיביצא זי"ע בסוף ספרו מי השילוח שנתן טעם למה שמדברים ניירות עם פרחים על האילנות בחג השבועות, (הרה"ק מאזיביצא ה' מוצאו מעיר טאמאשאו. בספר זכרון של העיר מביאים שמנהג הרייזעלעך ה' נהוג בעירם).

להשאיר הפרחים עד פרישת ואתחננו

מנהג מקודש נהג הרה"ק הרבי ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע,

מזל טוב!

בחג השבועות, זמן מתן תורתנו, נהגו בדורות הקודמים כמה מנהגים כדוגמת שמחת נישואין, משום שבקבלת התורה, כידוע, היה בחינת נישואין בין כנסת ישראל להקב"ה. על כך סח האדמו"ר הרי"ף מליובאוויטש זי"ע (ספר השיחות ת"ש עמוד 121) שהחסידיים הוותיקים נהגו בחג השבועות לברך זה את זה בברכת "מזל טוב"! בראשונה היו נוהגים לברך 'מזל טוב' באמצע קריאת התורה, אבל כאשר עוררו להם שיש בכך משום חשש הפסק, נהגו לברך אחרי קריאת התורה ברכת 'מזל טוב'.

התות מים זה על זה

מנהג ייחודי עד מאד נהגו בהרבה מקהילות עדות המזרח, במיוחד בקהילות לוב, טריפולי, אלג'יריה, תוניס, מרוקו, כורדיסטן, ועוד. וכן נוהגים גם בימינו בכמה מקומות בקהילות ספרד, והוא המנהג הפלאי של "התות המים בחג השבועות", דהיינו שבחג השבועות מתזים איש על רעהו מים עד שכולם נרטבים מהמים, וזאת זכר לקבלת התורה הנמשלת למים כידוע שאין מים אלא תורה. יש מקומות שהילדים מפרזים ועולים על הגגות ומשם שופכים דליים מלאים מים על כל העוברים ושבים! [פרטי המנהג הובא בהרחבה ב'ספר עצרת', שהביא לכך מקורות קדומים].

יש מהם שאף היתה קבלה בידם שכל יהודי שנשפכו עליו מים בחג השבועות לא תאונה אליו רעה ושום גגע ומחלה עד לשנה הבאה בחג השבועות! ובקרב יהודי טריפולי היה נהוג שביליל השבועות הניחו חביות מלאות מים על הגגות תחת כיפת השמים, ובבוקר היו באים כל האנשים שיש להם חולי בעיניים, ושפשפו את עיניהם במים אלו, שאמרו שיש ב"מים של חג השבועות" סגולה גדולה לרפואת העיניים.

אמנם יש לציין, שבדורות מאוחרים יותר היו מחכמי הדור שקראו לבטל המנהג של התות מים (הובא בספר נחלת אבות מנהגי לוב, ובספר נתיבות המערב מרוקו) וכפי הנראה משום שאנשים הפריזו על המידה לעשות מנהג זה בדרך של הוללות יתירה.

זילוף "מי שושנים"

היו מקומות בקהילות הספרדים שלא התירו סתם מים, אלא נהגו מנהג נחמד לזלף "מי שושנים", דהיינו

שנות בצורת הר, סולם, וסלים

בקהילה היהודית בארץ לוב נהגו (ספר נחלת אבות מנהגי יהדות לוב), וכן בקהילה היהודית בג'רבה (הובא בלוח דבר בעתו), להכין לכבוד חג שבועות כעכים ועוגות בתבנית סולמות וסלים, והיו משחילים אותם בחוט ועונדים אותם על צווארי בניהם בחג השבועות. הסלים - היו זכר למצוות ביכורים בחג השבועות, והסולמות - זכר לעליית משה להר סיני. ויש מהם שאפו עוגה בצורת יד, על שם 'זשני לוחות אבנים הוריד בידו'.

לפלא לציין שמנהג זה היה נהוג גם בכמה קהילות אשכנז, כמו פראנקפורט (הובא בספר מנהגי מהרי"ף הלוי, בשם ספרי מנהגי פראנקפורט, וספר אבן בוחן לרבי קלונימוס בן קלונימוס), והם נהגו לעשות סולם עשוי דווקא משבעה שליבות, ונתנו טעם לדבר: כנגד שבעה שבועות שספרו ספירת העומר עד קבלת התורה, או זכר לשבעה רקיעים שקרע הקב"ה במתן תורה.

ואילו בהרבה קהילות וותיקות ועתיקות נהגו לאפות לכבוד חג השבועות מיני מאפה מיוחדים שיש בהם רמז לענייני היום. בכמה קהילות אשכנז העתיקות נהגו מנהג נאה לאפות לכבוד חג השבועות עוגה עגולה, גדולה וגבוהה, עשויה בצורת הר, והיתה נקראת 'בארג-סיני-קוכעך', (הובא בספר מנהגי מהרי"ף הלוי, ונזכר כבר במנהגי מהרי"ל הלכות חלה).

'שבת הגדול' - לפני חג השבועות

כשם שנוהגים בשבת שלפני חג הפסח שהוא נקרא 'שבת הגדול', כך מובא דבר חידוש בראשונים (ראה שבלי הלקט סימן ר"ה; הגדה של פסח עם ליקוטי טעמים ומנהגים, ליובאוויטש, בשם מחזור ישן כתב יד) שגם השבת שלפני חג השבועות היתה נקראת 'שבת הגדול'. כך גם נמצא במחזור רומא (דפוס בוליניא שנה ש"א) 'יצר לשבת הגדול שלפני שבועות', וכן יש שם 'אזהרות' מרבי שלמה ז"ל שאומרים אותם ב"שבת הגדול של שבועות".

ואילו משמו של כ"ק האדמו"ר בעל תפארת מנחם מביאנא זי"ע מובא (מנהגי קודש, רוזין) שבשבת ערב שבועות אמר שבת זו נקרא 'פארשפיל' ונכון לעשות 'קידושא רבא' לרגל שבת זו של לפני מתן תורה.

ויחזנו במדבר סיני

ערב חג מתן תורתנו - עם תחילת לימוד ספר במדבר, הרב י. הרץ פותח את קולמוס הנפש, ומשגר איגרת מלב אל לב, אליך המהסס אם לקפוץ אל המים, ולהתחיל את המהפך המטלטל והמרגש ביותר בחייך | סע מרפיון ידיים...

אלך יציר יקר, בן התורה ואוהבה, ה'!

אחר דרישת שלומך הטוב, הבה ניגש ברשותך היישר אל לב העניין, ונשאל בפשטות ובלי הקדמות רבות: האם הנך נמנה על אלו המקדישים זמן מסדר יומם הקבוע - ללימוד פרשת השבוע עם פירוש רש"י בהבנה?

אם התשובה היא חיובית, אזי כמובן, אשריך וטוב לך, חזק ואמץ, עלה והצלח ולך בכוחך זה, כי שכרך הרבה מאוד בעולם הבא, ומי כמוך יודע שגם בעולם הזה.

אבל אם התשובה היא שלילית ובכל זאת הנך קורא את השורות הללו, אפשר להניח מן הסתם שהנושא הזה, במידה כזו או אחרת, קרוב אל לבך, וכי בתוכך מקנן הרצון להגיע לידיעת התורה שבכתב, שלא להיות מה שנקרא 'עם-הארץ דאורייתא'.

האמת היא שהרצון הזה קיים בקרבו של כל יהודי ירא שמים; להיות מחובר בקשר ישיר עם התורה הקדושה, זו שניתנה לנו בהר סיני. ובמובן הפשוט ביותר של העניין, לדעת את התורה כפי שהתקבלה מסיני, ופירושה הפשוט והמקובל כפי שכתב אותו רבן של ישראל.

והאמת הוּו נכונה בין כלפי בן התורה שיושב ישיבה, יודע הספר והצורבא מרבנן, ובין כלפי היהודי העמל לפרנסתו הקובע עתים לתורה, שמבקש להפוך את התורה למרכזית עוד יותר בחייו. זה כמו זה, ימצא את עצמו במבוכה רבה, כאשר יעמוד חסר אונים מול שאלות פשוטות ומפורשות בפסוק וברש"י.

כך או כך, לא מדובר רק בחובה הלכתית מוסכמת, ללמוד את פרשת השבוע ולהבין, כנפסק בשו"ע (או"ח סימן רפ"ה, וכפי שכבר דרשו דורשי הרשומות סימנא מילתא, שהלכה זו 'רפה' ונרפית ביד רבים), ולא זו בלבד שכלפי הדומה אין עוד לימוד יסודי ובסיסי כדוגמת חומש ורש"י שגדולי ומאורי הדורות דיברו בחיוניותו והכרחיותו כה רבות, אלא מדובר בחלום משותף של כל אחד ואשר התורה יקרה

בעיניו: להשקיע בבסיס המרכזי ביותר של החיים, התורה שבכתב עם פירוש רש"י.

השאלה הנשאלת היא מי או מה מעכב על ידנו. אם כולנו רוצים, ואין מי מאתנו שמפקפק בעוצמת החשיבות של הלימוד הזה, והכל מודים כי רבה וגדולה היא התועלת שניפק מנך בכל המובנים, וחומש עם רש"י יש לכל אחד בבית, והלא לא מדובר בלימוד מפרך שתופס שעה ארוכה מדי, איפה אפוא הבעיה?

הבה ננסה ברשותך לנתח את העניין, לאתר את המעכבים, לנסות להבין האם וכיצד אפשר יהיה לפתור אותם, וסופסוף לקפוץ אל המים, ואין מים אלא תורה.

ובכן, ייתכן מאוד שמה שמרתיע אותך מלהצטרף אל הלימוד, זו המחויבות היומיומית. התחייבות יומיומית, גם אם היא קצרה בזמן ולא דורשת משאבים, זהו כמובן אינו דבר של מה בכך. אנשים מתרצים בקלות רבה יותר להירתם למשימה גדולה וחד פעמית מאשר משימה קטנה אך עקבית יום אחר יום.

התשובה לכך היא, שמדובר בעניין של הרגל. ברגע שאתה מקבל על עצמך את העול הזה, שבוע שבו עייים, חודש וחודשיים, וזה הופך לחלק מסדר היום מבלי להרגיש בקושי. כוחו של היצר הוא לצייר את המחויבות המתמשכת הזאת כמשימה קשה מדי לביצוע, כשהאמת האמתית היא שזה לא פחות אבל לא יותר מאשר החלטה אחת נחושה: אני מתחיל. כאן. עכשיו.

אפשרות נוספת היא, שמה שעוצר בעדך מלהיכנס אל הלימוד הזה, זו העובדה שאתה לא לגמרי משוכנע שאתה באמת צריך את זה. אתה לא לחלוטין מבין למה בעצם שווה לך להקדיש את הזמן הזה ללימוד החומש אותו כבר למדת היטב בשנות החיידר הזכורים לטובה. הרי הזמן שלך בהחלט יקר, ואיך מבטל אותו על דברים שהתועלת בהם לא ברורה מספיק.

אתה סבור, כי אם כבר לפנות רבע או חצי שעה מדי יום, אולי אתה יכול לחשוב על דברים נוחצים ויעילים יותר לעשות בהם מאשר ללמוד חומש עם רש"י, אותו אתה הרי כבר מכיר ויודע מאז ימי הילדות. אתה אומר לעצמך, הרעיון אולי מבורך וטוב לאנשים שפחות נמצאים בבית המדרש ממני, אני הרי יושב ולומד סוגיות גדולות לעומקן ולרוחבן, האם לימוד חומש-רש"י זה באמת מה שנוחץ לשלמות שלי?

והתשובה לטענה זו היא, שהאשליה הזאת, שהתורה שבכתב כבר ידועה לנו כל הצורך, היא מנת חלקו של כל מי שטרם התחיל להקדיש לזה זמן ומחשבה ורצון בלבד. והאשליה הזאת בהכרח מתנפצת ברגע בו תגלה לחרדתך - במחילה מכבודך - שאתה ממש עם הארץ מדאורייתא. אפילו בסיפורי האבות, סיפור שיעבוד ויציאת מצרים, או מסעות בני ישראל במדבר, שנדמה לך שאתה יודע מה היה שם ואיך, ובלימוד פשוט של פסוקי הפרשיות עם פירוש רש"י בהבנה - תגלה ברוב המקרים שפשוט לא הבנת ולא ידעת ופרטים עיקריים פשוט חסרים לך. זאת מעבר לידיעות הרבות בכל רחבי סוגיות הש"ס שטמונים ושזורים מטמוניות ומרגליות בפירוש רש"י בכל פרשה.

הנה כי כן, קשה לחשוב על לימוד חשוב והכרחי ויסודי יותר מאשר לימוד זה.

ייתכן שאתה סבור שלימוד חומש ורש"י - אינו לרמה שלך. יכול גם להיות שאתה חושב שקריאת שנים מקרא ואחד תרגום והצצות חפזות בפירוש רש"י מידי פעם באמצע קריאת התורה - מספיקות בשבילך כדי לכסות את בקיאותך בתורה שבכתב, אפשר ואתה פשוט ריאלי, אתה מכיר את עצמך היטב ויודע שאינך מסוגל להחזיק בהחלטה שכזאת לזמן רב מדי, ולכן אתה מתייאש מראש.

הפתרון האחד שיענה על כל הקשיים שפורטו, העומדים בדרכך ומפריעים לך להחליט לקבל על עצמך את עול התורה הזה הוא: לעשות את הצעד הראשון. לקפוץ לתוך המים.

אנחנו כאן בשביל להציע לך, בפשטות, לנצל את ההזדמנות הזאת שאנו נמצאים בפניה, לקרוא חג מתן תורתנו ובפתח ספר במדבר, ולהצטרף אל מעגל החיים של רבבות אלפי המחברים אל פרשת השבוע, בלימוד חומש ורש"י מדי יום ביומו, בהבנה, בחזרה, ולהיבחן על כך באופן יומיומי ושבועי ותקופתי ושנתי, ובכך לקנות קניין נצח של ידיעת התורה על כל חלקיה, ברמה הבסיסית ביותר.

קשה לחשוב על מעמד 'קבלת התורה' אישי גורלי יותר. ומכאן ואילך, אי"ה, יערב לכם.

וכל זה נמצא במרחק החלטה אחת, מיידית, נחושה ואיתנה: לצאת לדרך.

פתגם ידוע ונכון טוען, שכל מסע ארוך מתחיל בצעד ראשון.

הצעד הראשון הוא זה שעושה את כל ההבדל. הצעד השני והשלישי והמאה והאלף והמיליון - כולם תוצאה של הצעד הראשון.

ובכן, זה בדיוק המניע האחרון והגורא ביותר של היצר, בכוחו הוא מנסה לשכנע אותך ממש עכשיו לעזוב את זה: הדחייה.

תראה, הוא אומר בערמומיותו, כל זה וודאי נכון, אבל צריך הרי להתכונן... מי מתחיל ללמוד את התורה מ'במדבר'? אי אפשר ככה ליפול אל התורה... זה לא עובד ככה, מעכשיו לעכשיו... אולי מחר, אולי מבראשית, הכי טוב לחכות לשנה הבאה, להתחיל בצורה מסודרת... וגם אם זה לא יסתייע, אולי באמת עדיף להשאיר את זה לשנים פנויות יותר, אולי לפסטיח...

כל אלו, אחי אוהבי, הם כמובן עצות היצר. כדי לקבל את התורה האי שאת, בתשפ"ה, עלינו להכניע את הקול המהסס והמתלבט והטוען והנטען, ופשוט מאוד להתחיל עכשיו. לא מחר בבוקר, לא אחרי ארוחת הערב, וגם לא בעוד חמש דקות. עכשיו. אתה פותח את החומש הקרוב אליך, ומתחיל: "ידבר ה' אל משה במדבר סיני..."

ואי"ה, ניפגש כאן בעוד שנה, בערב חג השבועות התשפ"ו, כשתהיה במקום אחר לגמרי, משהו בתוכך יחיה יותר, יהיה שלם יותר, ויחד נהיה מוכנים ומזומנים לצאת למדבר שוב, לקצור את פירות עמלנו ולזרוע מחדש את נטיות החיים שבתוכנו.

ויהא לך ה' מצליח בכלך, אלן

בְּכַל יוֹם יִהְיוּ בְּעֵינֶיךָ כַּחֲדָשִׁים

כמו קיבלה חיות מחודשת. סיפורי התורה שחקוקים בדמיון כפי מיטב כישורי ההסברה של המלמד, קיבלו מימדי עומק ורוחב, והתורה שמחה ומאירה כנתינתה. פרשיות שלמות שמדי שנה היו קוראים כמוזן שנים מקרא ואחד תרגום, ואפילו 'עוברים' על פירוש רש"י, אבל אף פעם לא ראו בזה יותר מאשר מטלה מייגעת שאין מנוס ממנה, ופתאום מתחברים לתורה מחדש, מגלים בה טעם, מתיקות, אור, חיים!

אף גם זאת ידועים דברות הקדוש המופלאים שכתבו מאורי הדורות נב"מ זיע"א, על התועלת הרוחנית לנשמת אדם מלימוד קדוש ונשגב זה בקביעות דבר יום ביומו, שהוא סגולה בדוקה לאמונה ויראת שמים, לקרבת אלוקים ומידות טובות ועוד כפי שתחזינה עיניכם מישרים בליקוטי האמרים שלפניכם.

רבות יהודים, מסלתה ושמנה של אחינו בית ישראל, יושבי אוהל, תלמידי חכמים מופלגים ובעלי בתים חשובים, בחורים וגם נערים, ילדי תשב"ר לצד זקנים שקנו חכמה, כאלו שזה להם זמן מה בכרם בית ד' לצד כאלו שטמונים באוהל נועם זיו התורה. כולם כאחד מעידים על אותה הנקודה.

כמוזן שלימוד התורה היה תמיד חלק ניכר מסדר יומם של המעידים גם לפני כן, אבל למפרע מתברר לכל אלו שקפצו למים והתחילו להקדיש זמן קבוע ללימוד פרשת השבוע, חומש ורש"י, בהבנה - שכל החיים השתנו, כל ידיעת התורה שלהם קיבלה מימד אחר, באופן שלא יכלו לדמיין ולתאר לעצמם. החיבור הזה אל עצם החיים משפיע על כל שטחי ורבידי החיים. העדויות על כך לא מפסיקות לזרום אל תיבת המערכת. התורה הקדושה, אותה הכירו מהחידור,

שנתיים ימים חלפו מאז הוקם מפעלינו הקדוש 'תורה שבכתב' - לעידוד לימוד וידיעת התורה הקדושה עם פירוש רש"י - ומיני אז חולל מהפכה עצומה בכל שדרות הציבור בכל הנוגע ללימוד חומש ורש"י באופן רציני ומקיף ברוב סיד"ש.

מדי יום ביומו, זוכים אנו ב"ה למשוב אדיר הזורם בעוצמה הולכת וגדלה, ואם נבקש לתמצת במשפט אחד את הרעיון שחוזר על עצמו באינספור מכתבים ותודות בכתב ובעל פה אודות המהפך שלימוד זה מחולל בחיי הלומד, הרי שללא ספק מדובר ב'לימוד והמבחן היומי'.

רבים כל כך מתנבאים בסגנון זהה, על התמורות המבורכות וההשלכות מרחיקות הלכת שהלימוד היומי הזה משפיע על כל הקומה הרוחנית שלהם, על המחייב היומי, סדר היום, הקביעות היומית, ועוד.

"קיבל על עצמו בזה הלשון: "מדי יום ביומו שנים מקרא ואחד תרגום ופירוש רש"י ז"ל". וכן נמצא כתוב בין הקבלות דשנת תשל"ה: "שנים מקרא ואחד תרגום עם פירוש רש"י ז"ל פרשה בכל יום"
(לקט רשימות ממרן המשגיח דליקווד רנ"מ ואכטפויגל זצ"ל)

"מי שלומד בכל יום פרשה חומש ורש"י, מובטח שינצל באותו יום מעבירה חמורה לעשות"
(מרן אדמו"ר מהרי"ד זי"ע מבעלזא זיע"א)

"והוא הדין לגבי לימוד קביעות חומש רש"י של אותה סדרה בכל יום היא סגולה בדוקה להכניס את האדם למקומו הראוי, וזה בודאי יביא לו שמחה ושביעות רצון"
(לקט אמרים - הגרי"מ שכטר שליט"א)

"שמעו יהודים! פרשה חומש עם רש"י כל יום, מאירה את אור הנשמה, וגילוי אור הנשמה הוא הארת גילוי משיח"
(ספר השיחות, מוהרי"צ מליובאוויטש זיע"א)

"יש בידינו קבלה מהמגיד, שקיבל מאליהו הנביא זכור לטוב, שאפילו עם הארץ הקורא בכל יום פרשת אותו השבוע, יזכה להגות בה בגן עדן"
(רבי ליבער הגדול מבארדיטשוב זיע"א)

"זמן הנסיון דטוב לקרוא כל יום מימות השבוע פרשה אחת עם תרגום ופירוש רש"י אם אפשר וכן נהגו הרבה גדולים, ולסיים הפרשה בערש"ק או לכה"פ לפני סעודת הבוקר"
(מרן הגאון בעל שבט הלוי זצוק"ל)

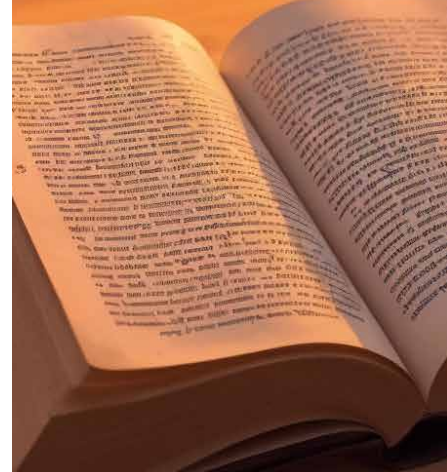
"אמר לי ת"ח אחד שליט"א ממשפחתו של מרן ה"חזון איש" זצוק"ל שמרן זיע"א אמר, שיש ללמוד כל יום חומש עם פירוש רש"י, שזה מסוגל לאמונה"
(ארחות רבנו - קהילות יעקב)

"בכל יום אחר תפלת שחרית בעודך לבוש בטלית ותפלין תלמוד פרשה אחת בתורה בסדר השבוע, למען תשלים הסדר של שבוע ביום השבת... אח"כ תלך לביתך ואכול לחמך בשמחה"
(חוט המשולש, מתוך הנהגות שכתב הגה"ק רבי שלמה איגר זי"ע לאחד מבניו)

ביום חג מתן תורתנו הקדושה, הענק לעצמך את המתנה הגדולה והיקרה שתוכל לקבל, והצטרף לרבבות אלפי הלומדים והנבחנים מדי יום, כך תוכל גם אתה להתחיל להרגיש טעם מופלא ואור חדש בעבודת השם!

המסעות שלי במדבר

וכאן הבן שואל, מה כל כך משמח ומרנין בפסוק כזה, העוסק בכישלונות של ישראל במדבר, ומה לו לחזן לסלסל בקול נעים בפסוק בלתי נעים שכזה? הרב נ אפל

התקוטטות או הכנה למלחמה?

"אַרְבָּעִים שָׁנָה אָקוּט בְּדוֹר" - מסלסל שליח הציבור בקולו בנוסח השבתי, "אֲמֹר עִם תַּעֲי לִבְּבָהּ הֵם וְהֵם לֹא יָדְעוּ דְרָכַי" - קולו של החזן ממשיך לקראת סיום הפרק הראשון בתפילת קבלת שבת, והוא מסיים באקווד סיום - "אֲשֹׁר נִשְׁבַּעְתִּי בְּאִפִּי אִם יִבְאֹן אֶל מְנוּחָתִי".

המנגינה אכן נעימה וערבה לאוזן, הציבור אף מזמזם לפעמים יחד עם החזן, אבל אבל אם נבדוק כמה מאיתנו אכן מבינים היטב את פירוש המילים שאנו אומרים כל שבוע בהתלהבות ובנעימה, נגלה כי לא רבים הם.

ואם נעמיק לגלות את פירושם הפשוט של המילים הללו, נגלה שהמפרשים מסבירים כי הקב"ה אומר: ארבעים שנה כביכול התקוטטתי ורבותי עם דור המדבר להמיתם שם, ואמרתם שהם עם תועי לב אשר סרים מהדרך הישרה, והם לא ידעו ולא הלכו בדרכי, ולכן נשבעתי בכעסי שלא יבואו אל מקום מנוחתם בארץ ישראל.

וכאן הבן שואל, מה כל כך משמח ומרנין בפסוק כזה, העוסק בכישלונות של ישראל במדבר, ומה לו לחזן לסלסל בקול נעים בפסוק בלתי נעים שכזה?

מאידך, מעניין לגלות, שהגמרא במסכת סנהדרין (דף צט, א) משתמש, בפסוק זה בהקשר אחר לחלוטין. שם מובאת דעת רבי אליעזר, ימות המשיח יהיו ארבעים שנה שנאמר 'ארבעים שנה אקוט בדור', ורש"י מסביר: 'אקוט בדור - אקח ישראל ואמלוך עליהם'.

פלא והפלא! חז"ל לקחו פסוק העוסק בארבעים שנות המסע של ישראל במדבר, שכביכול היו במריבה ובהתקוטטות עם הקב"ה, והפכו פסוק זה כמקור לארבעים שנות ימות המשיח?

הלא מדובר בדבר והיפוכו, ואיך משתלבים איפה שני ההפכים הללו זה בזה?

מ"ב מסעות - אצל כל יהודי

בימים אלו עומדים אנו להתחיל ללמוד את ספר במדבר. בעשרת הפרשיות שלפנינו נצעד יד ביד עם אבותינו, דור המדבר, דור דעה אשר לא היה ולא יהיה כמותם כדברי הוזהר הקדוש, ונעקוב בנשימה עצורה אחרי המסע הארוך והמטלטל שהם עברו במשך ארבעים שנה במדבר, שם נצרפו כבשן הנסיונות לקראת הכניסה לארץ הקודש המובטחת להם, שם חוו הם מאורעות מסעירות, אשר בחלקם הגדול - נלמדים בפשטות כחטאים וכישלונות של הדור ההוא, מה שנשמע לנו כסוג של כתם בל ימחה המעכיר את קורות חייהם ודברי ימייהם של אנשי דור המדבר.

אי שם בסתר הלב, אנו גם עלולים להרהר בביקורת על מעשיהם, ולא תמיד להבין מה הביאם לידי כך. איך יכולים יהודים להתנהג כך כלפי הבוכ"ע? איך מידרדרים בני אנוש מקבלת התורה לחטאים חמורים כל כך?

אולם גדולי וצדיקי הדורות מגלים לנו, שכאשר למדים אנו את סדר המסעות של ישראל במדבר, אנו לא לומדים רק את סיפור העבר, אלא באמת אנו לומדים את המסע הפרטי שלנו.

כך אמר הר"ק בעל חידושי הרי"ם מגור זי"ע, כמובא בספר 'ליקוטי הרי"ם': "כל איש ישראל עובר כל עניני מסעות אלו נסיונות, כגון קברות התאווה שמתעורר בו רוח חמדה, ומהם מסעות שזכו לקדושה יתירה, כן אין לך אדם שאין לו שעה (אבות פ"ד, מ"ג) כל איש ישראל עובר המסעות, יש שנשבע

ח"ו בקברות התאווה, והעובר בטוב נסיון זה נזדמן לו נסיון המסע שאחרי כן".

כלומר: חומש במדבר ניתן לנו לא רק לספר את קורות חיי אבותינו. התורה הקדושה אינו ספר היסטוריה חלילה וחס. התורה היא כידוע מלשון 'הוראה', היא משמשת עבורנו כמורה דרך במשעולי החיים. לא רק תרי"ג מצוות התורה הם תמרידי הדרכה בדרכים, אלא גם כל הסיפורים שבתורה, הם למעשה הסיפור האישי שלי ושליך ושל כל אחד מאתנו. כך גילה מרן הבעל שם טוב זי"ע (בעל שם טוב פרשת מסעי) "כי כל המסעות היו מ"ב, והם אצל כל אדם מיום הוולדו עד שובו אל עולמו".

וכה כותב בלשון קדשו גם בספה"ק שפת אמת (פרשת מסעי, שנת תרמ"ו): "ונכתבו כל המסעות להודיע לעם ה', כי כל עובד ה' לא יפול לבו עליו מכל הנפילות שיש לו, כי כך הוא המדה להיות עולה ויורד, ומכל מנוחה שהשיגו אחר איזה מלחמה התחיל מלחמה אחרת, וכן לעולם ויסעו ויחנו, ויסעו ויחנו, כמו שכתוב (תהלים פד, ח) ילכו מחיל אל חיל שאין להם מנוחה לעובדי ה' שעל זה נבראו ללחום מלחמות ה', ובודאי מלחמות שהיו לכלל ישראל היו דברים הנוגעים לכל הבריא, ומעין זה נמצא בכל פרט לפי מה שהוא".

להיות עולה ויורד

כאשר נזכה בעזרת ה' בחודשיים הקרובים ללמוד את חומש במדבר, דבר יום ביומו עם פירוש רש"י, נשתדל למצוא את עצמנו בתוך הפרשיות הללו. בכישלונות שנשכלו במדבר - נראה את עצמנו ואת הכשלונות שלנו, ולא פחות מכך, ובעיקר, בעלייה שעלו ישראל לאחר הנפילה - גם נמצא את עצמנו.

נשאב איפוא עידוד וחיוזוק מחומש במדבר כדברי השפת אמת "כי כל עובד ה' לא יפול לבו עליו מכל הנפילות שיש לו, כי כך הוא המדה להיות עולה ויורד".

כמו שהמסעות שהם עברו בימים ההם במדבר היו הכנה לראת הכניסה לארץ, כך נבין אפוא, שכל המסעות שאנו עוברים בחיינו, כל הטלטלות, המורדות והעליות, ברוחניות ובגשמיות, בגוף ובנפש, הם הם - הכנה לקראת ימות המשיח.

"אַרְבָּעִים שָׁנָה אָקוּט בְּדוֹר" - עוסק אמנם בפשטות בארבעים שנות המדבר, אבל כדברי הגמרא רמוז כאן גם ארבעים שנות ימות המשיח. כי המסעות הללו במדבר, חיים וקיימים גם בימינו אצל כל אחד מאתנו, ורק כך נזכה ונחיה ונראה לשני ימות המשיח.

זהו איפה פשר התלהבותנו עם אמירת פסוק זה מדי שבת, שכן לא על העבר מספרים אנו, לא רק בדור המדבר עוסקים אנו, כי אם במסע שלנו, בירידות ובנפילות, בטלטלות ובקשיים שמובילים אותנו בתוככי ארבעים שנות ימות המשיח, אל יום שכולו טוב, אל יום בו יתקע שופר גדול ונזכה כולנו לקבל את פני משיח צדקנו, במהרה בימינו.

הרמב"ן בתחילת פרשת במדבר מגדיר את ספר במדבר כ'ספר המעבר'. מקבלת תורה מסיני - ועד לכניסה לארץ. זהו גם ספר המעבר של כל אחד מאיתנו, משנות הגלות עד ביאת המשיח בקרוב.

בשמחה ובהתלהבות, בהתחזקות ובעידוד, נקבל כולנו את התורה כפשוטו, נפתח את חומש במדבר, ונתחיל שוב את הלימוד היומי הקבוע עם פירוש רש"י, והפעם - כסיפור החיים שלנו באופן אישי.

בהצלחה לכולנו במסע האישי!

ואתחנן אשר אז נשפע אור חדש של קבלת התורה.

אתרוג בחג השבועות

בספר משמרת שלום (סי' מד אות ב') כתב שאת האתרוג של סוכות יש לטגן ולטעום ממנו בט"ו בשבט וכן בשני ימים של חג השבועות, וטעם מנהג זה כתוב שם לפי ששנינו (בתחילת מסכת ראש השנה) שבחג השבועות נידונים על פירות האילן, וגם לפי שאתרוג עם הכולל בגימטריא תורה.

עוד טעם נפלא למנהג אכילת אתרוגים בשבועות יש להסמך מדברי הגמרא (שבת פח, א) שם דרשו אודות

המשך מעמוד ח' - מנהג ישראל תורה: שהעשבים וענפי אילנות אשר תלו בחלונות וכותלי הבית בחג השבועות, נשאר תלויים ועומדים עד אחר שבת קודש פרשת ואתחנן בו קוראים בתורה את עשרת הדברות, והעידו אנשים נאמנים (מובא בספר עבודת עבודה, להרה"ק מטאהש זי"ע, שיחות קודש ח"ב עמוד ש"א), שראו בעיניהם כי הענפים והעשבים הללו לא התייבשו ולא נכמשו כלל אלא עמדו ביופיים ובתוארם כביום שנתלשו מן האילן, שזהו ממש דבר למעלה מן הטבע בפרט בימות הקיץ, והענין בזה היה כי הוא הקדוש המשיך האור של מתן תורה המתגלה בחג השבועות גם לימי בין המצרים עד אחר שבת פרשת

אמירת 'עשה ונשמע', מה תפוח זה פרי קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע, וכתבו שם התוספות שאין הכוונה לתפוח כפשוטו אלא לאתרוג הדר באילנו שנה לשנה, ונמצא שאתרוג מרמז על אמירת נעשה ונשמע, ולכן אוכלים אותו בחג השבועות.

אגב, מובא בשם כמה גדולי ישראל (הליכות והנהגות אמרי סופר בשם גאב"ד ערלי זצ"ל; ספר אוצרות הזמן, עמוד קנ"ג בשם הגר"ח קנייבסקי זצ"ל) שבחג השבועות בו נידונים על הפירות, יש להתפלל שנזכה בחג הסוכות הבעל"ט לאתרוג נאה.

לכתך אחרי במדבר

ארץ ישראל

ארבעים שנה שהו אבותינו במדבר

שם, מוקפים ומכוסים בענני
הכבוד, חסו תחת כנפי השכינה
וחיו חיי רוממות והכנה לקראת
הכניסה לארץ הקודש

זה הזמן להרחיב אופקים וידיעות

להקדיש את 9 השבועות הבעל"ט

וללמוד על מסעות אבותינו במדבר

על הניסים שהיו מנת חלקם ועל שלל
המצוות שניתנו להם טרם כניסתם לארץ!

ההכנה הראויה ביותר למתן תורה

עוד לא שותף ללגיונו של מלך? הצטרף כעת וקבל את התורה שבכתב מאהבה!

דעתו עִלָּה בַּמִּדְבָּר!

אל תפספס את היסוד - הצטרף ללימוד יומי מתוק וקבוע בחומש ורש"י:

02.500.20.18
TS025002018@GMAIL.COM

גיליון שבועי עשיר בתוכן | גיוזלטר יומי מרתק | מערכת מבחנים יומיים ושבועיים | מערכת
שיעורים במגוון שפות וסגנונות | מדור 'תורתך שעשועי' | הגרלות ענק ומתן שכרה בצדה

